

Inštitút zamestnanosti

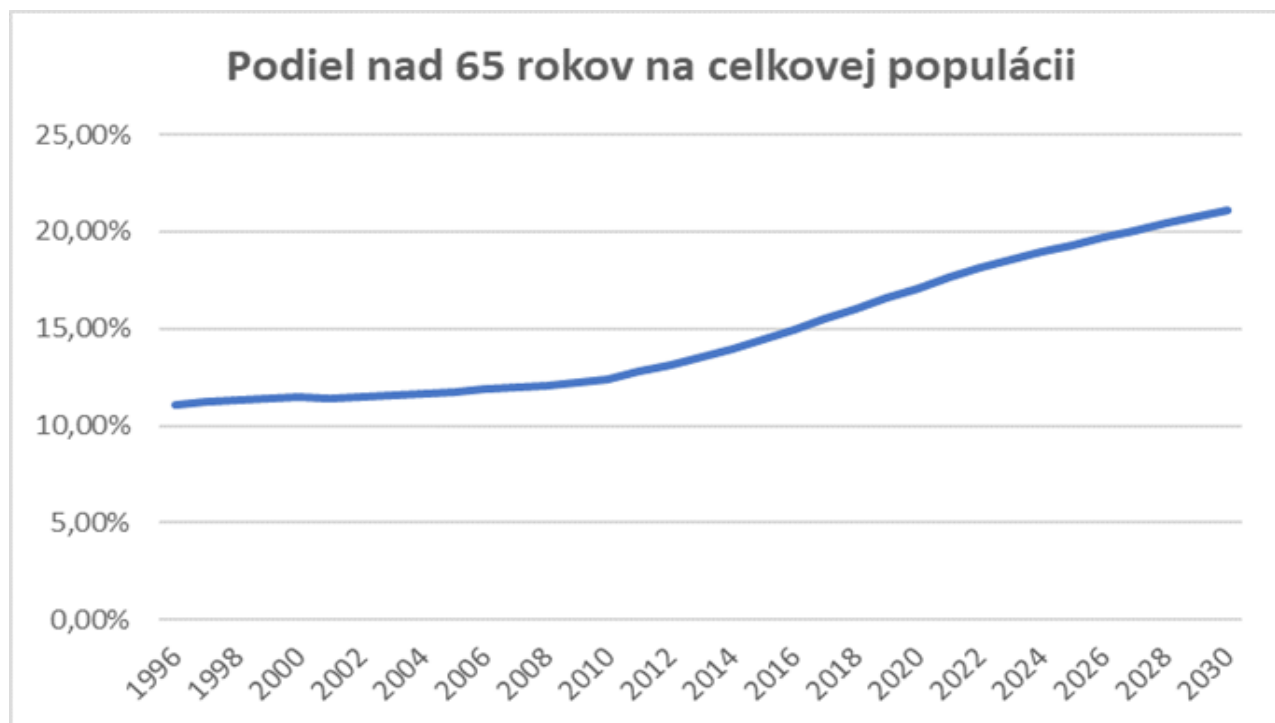
Dostupnosť sociálnych služieb pre seniorov a seniorky na Slovensku

Magdaléna Musilová

Táto prezentácia je súčasťou projektu Politiky zamestnanosti realizovaného Inštitútom zamestnanosti. Tento projekt je podporený z Európskeho sociálneho fondu v rámci OP EVS.

Starnutie populácie na Slovensku

- Bude narastať počet osôb, ktoré potrebujú dlhodobú starostlivosť, v tom istom čase však bude klesať počet osôb, ktoré budú schopné poskytnúť túto starostlivosť.

Graf 1 Vývoj podielu ľudí nad 65 rokov na celkovej populácii na Slovensku (Zdroj: ŠÚ SR, vlastné spracovanie)

Starnutie populácie na Slovensku

- Nárast počtu osôb vo veku 80 a viac rokov.
- Stredná dĺžka života na Slovensku (2017) bola 77,3 rok.
- Seniorov a seniorky čaká v priemere 3,9 roka bez zdravotného postihnutia, priemer EÚ je 10 rokov.
- Viac na: <https://www.iz.sk/download-files/sk/evs/zdravotny-stav-obyvateľstva-sr-2019.pdf>

Dlhodobá starostlivosť

- Dlhodobá starostlivosť je prienik zdravotnej a sociálnej starostlivosti.
- Prístup k dlhodobej starostlivosti je jedným zo základných práv v rámci Všeobecnej deklarácie ľudských práv.
- Slovensko je zmluvnou stranou Európskej sociálnej charty, v ktorej sa hlási k záväzku naplňovať právo starších osôb na sociálnu ochranu (článok 23).
- Slovensko sa v zmysle Európskej sociálnej charty zaviazalo prijať alebo podporovať buď priamo, alebo v spolupráci s verejnými alebo súkromnými organizáciami príslušné opatrenia zamerané napr. na umožnenie zostať seniorom podľa možnosti čo najdlhšie plnohodnotnými členmi spoločnosti.
- Osoby, ktoré spadajú pod dlhodobú starostlivosť, sú dlhodobo vystavené problémom najmä s finančnou a miestnou dostupnosťou, ktorú supluje vo veľkej miere rodina. Štát v súčasnosti v nedostatočnej miere pristupuje k svojim záväzkom z pohľadu ústavných práv a prijatých záväzkov.

Dlhodobá starostlivosť

- Služby dlhodobej starostlivosti musia byť všeobecne dostupné, teda nezávislé od majetku či príjmu, cenovo dostupné, vysoko kvalitné, musia zaručiť spravodlivý prístup pre všetky znevýhodnené osoby.
- Služby dlhodobej starostlivosti musia zodpovedať potrebám prijímateľov (Uznesenie EK, 2011, INI, čl. 35), a nielen záujmom poskytovateľov (verejných a neverejných).
- Seniori a seniorky majú právo slobodne si zvoliť spôsob života a viesť nezávislý život v ich zvyčajnom prostredí tak dlho, ako si želajú a ako je to možné.
- Viac na: <https://www.iz.sk/download-files/sk/evs/dlhodoba-starostlivost-prehľad.pdf>

Dostupnosť sociálnych služieb pre seniorov a seniorky

- Dostupnosť sociálnych služieb sa výrazne líši v závislosti od regiónu a typu poskytovanej služby.
- Osoby, ktoré spadajú pod dlhodobú starostlivosť, sú dlhodobo vystavené problémom najmä s finančnou a miestnou dostupnosťou, ktorú supljuje vo veľkej miere rodina. Štát v súčasnosti v nedostatočnej miere pristupuje k svojim záväzkom z pohľadu ústavných práv a prijatých záväzkov.

Druhy a počty zariadení na Slovensku (Zdroj: Centrálny register poskytovateľov sociálnych služieb, stav k 1. 9. 2019)

Druh zariadenia	Počet
Denné centrum	260
Denný stacionár	227
Zariadenie pre seniorov	498
Domov sociálnych služieb	490
Opatrovateľská služba	1 280
Podpora samostatného bývania	6
Nízkoprahové denné centrum	333
Špecializované zariadenie	288
Sprostredkovanie osobnej asistencie	16

Druhy neverejných poskytovateľov sociálnej služby (Zdroj: Centrálny register poskytovateľov sociálnych služieb, stav k 1. 9. 2019, vybrané ukazovatele, vlastné spracovanie)

Druh zariadenia	Počet								Spolu
	ZA	TN	BB	BL	KE	NR	PO	TT	
Neverejný poskytovateľ									
Denný stacionár	5	6	9	5	47	11	71	10	164
Zariadenie pre seniorov	28	36	28	22	34	49	50	29	276
Domov sociálnych služieb	7	15	22	18	32	19	27	8	148
Opatrovateľská služba	48	20	33	23	54	59	58	31	326
Podpora samostatného bývania	1	0	0	0	0	0	1	0	2
Pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Nízkoprahové denné centrum	3	1	7	3	4	3	2	1	24
Špecializované zariadenie	5	10	4	21	20	31	30	9	130
Sprostredkovanie osobnej asistencie	0	0	2	4	0	2	5	1	14

Druhy verejných poskytovateľov sociálnej služby (Zdroj: Centrálny register poskytovateľov sociálnych služieb, stav k 1. 9. 2019, vybrané ukazovatele, vlastné spracovanie)

Druh zariadenia	Počet								Spolu
	ZA	TN	BB	BL	KE	NR	PO	TT	
Verejný poskytovateľ									SR
Denné centrum	28	26	32	44	33	23	46	24	256
Denný stacionár	6	2	1	7	4	12	27	4	63
Zariadenie pre seniorov	41	17	46	21	14	29	19	35	222
Domov sociálnych služieb	69	38	58	36	20	38	42	41	342
Opatrovateľská služba	190	148	136	39	135	106	112	88	954
Podpora samostatného bývania	2	0	1	0	0	0	1	0	4
Pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa	0	0	0	2	0	1	2	3	8
Nízkoprahové denné centrum	1	1	1	0	3	2	0	1	9
Špecializované zariadenie	42	23	13	9	9	34	14	14	158
Sprostredkovanie osobnej asistencie	0	0	0	0	0	0	2	0	2

- Dominantne vedú verejní poskytovatelia.
- Celková kapacita všetkých poskytovateľov sociálnych služieb pre občanov odkázaných na pomoc druhých a pre seniorov tvorí 51 037 miest. U verejných poskytovateľov je z toto 30 051 miest a u súkromných 20 986 miest.
- V zariadeniach pre seniorov je 19 068 miest.
- Z toho je vo verejnej sfére 10 470 miest, v súkromnom sektore 8 598 miest.
- Dáta k 31. 12. 2018.

Zariadenia pre seniorov

Rok	2016	2017	2018
Počet miest v zariadeniach pre seniorov	-	18 467	19 068
Celkové výdavky na zariadenia pre seniorov	155 908 760	169 218 322	192 978 921
Zamestnanci zariadení pre seniorov	9 142	9 219	9 933

viac na <https://www.iz.sk/download-files/sk/evs/dlhodoba-starostlivost-koncepcia.pdf>

Počet obyvateľov 65+ v krajoch (Zdroj: ŠÚ SR, k 31. 12. 2018)

Kraj	Počet obyvateľov 65+
Bratislavský kraj	110 554
Trnavský kraj	93 328
Trenčiansky kraj	103 570
Nitriansky kraj	119 014
Žilinský kraj	105 320
Banskobystrický kraj	109 355
Prešovský kraj	114 552
Košický kraj	118 626
Spolu	874 319

Počet seniorov 65+ pripadajúcich na jedného poskytovateľa sociálnej služby (*Zdroj: vlastné spracovanie*)

Druh sociálnej služby	BA	TT	TN	NR	ZA	BB	PO	KE	Priemer za SR
Denné centrum	2 457	3 733	3 983	5 175	3 632	3 417	2 437	3 595	3 363
Denný stacionár	9 213	6 666	12 946	5 175	9 575	10 936	1 169	2 326	3 852
Zariadenie pre seniorov	2 571	1 458	1 954	1 526	1 526	1 478	1 660	2 471	1 756
Domov sociálnych služieb	2 047	1 905	1 954	2 088	1 386	1 367	1 660	2 281	1 784
Opatrovateľská služba	1 783	784	616	721	443	647	674	628	683
Špecializované zariadenie	3 685	4 058	3 138	1 831	2 241	6 433	2 603	4 091	3 036

Výzvy pre dlhodobú starostlivosť na Slovensku

- Finančná udržateľnosť systému dlhodobej starostlivosti a zabezpečenie kvalifikovanej pracovnej sily sú nevyhnutné pre zaistenie vysoko kvalitnej dlhodobej starostlivosti a ochrany ľudskej dôstojnosti.
- Starnutie zdravotníckeho personálu.
- Absencia práva slobodného výberu osoby odkázanej na dlhodobú starostlivosť. Tým, že neexistuje štátna dávka, príspevok na starostlivosť podľa stupňa odkázanosti vyplácaný každému prijímateľovi (nie poskytovateľovi), je odopreté právo slobodného výberu formy sociálnej služby vrátane jej miestnej aj finančnej dostupnosti.
- Nevyhovujúci technický stav a slabá vybavenosť zariadení sociálnych služieb.
- Miestna a finančná nedostupnosť sociálnych služieb.

Reverzná hypotéka

- Jej podstata spočíva v tom, že umožňuje seniorom a seniorkám dožiť vo vlastnej nehnuteľnosti a pritom časť jej hodnoty minúť ešte počas života a zlepšiť si tak kvalitu života, najmä s ohľadom na väčšiu dostupnosť kvalitných zdravotných a sociálnych služieb.
- Banka získa vlastníctvo nehnuteľnosti, vypláca seniorovi mesačne časť hodnoty nehnuteľnosti a seniorovi je umožnené „dožiť“ vo vlastnej nehnuteľnosti.
- Na Slovensku nie je táto možnosť rozšírená.

Návrh možných riešení

- Zmeniť financovanie dlhodobej starostlivosti.
- Pri poskytovaní dlhodobej starostlivosti by nemal byť rozdiel v kvalite služieb medzi verejných a súkromným poskytovateľom.
- Rozšíriť možnosti financovania si komfortu.
- Investovať do vzdelávania (budúcich) zamestnancov v tomto sektore.
- Pritiahnuť domov ľudí pracujúcich v tomto sektore v zahraničí.

Ďakujem za pozornosť

<https://www.iz.sk/sk/projekty/starnutie-populacie>